

REPUBLIKA HRVATSKA

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA

Upravni odjel za poljoprivredu i infrastrukturu

Informacija o ostvarenjima biljne proizvodnje u 2017. godini

UVinkovcima, veljače 2018.

1. SADRŽAJ

1. Sadržaj.....	2
2. Uvod	3
3. Ratarska proizvodnja	7
4. Povrtlarska proizvodnja.....	14
5. Voćarska proizvodnja.....	16
6. Vinogradarska proizvodnja	17
7. Jesenska sjetva 2017. godine	21
8. Pojavnost GMO i biljnih bolesti	22
9. Elementarne nepogode u 2017. godini	25

2. UVOD

Na području Vukovarsko-srijemske županije nalaze se 84 naseljena mjesta koja su u organizacijskom pogledu grupirana u 5 gradova i 26 općina.

Područje županije karakterizira umjereno kontinentalna klima s osnovnim obilježjima sunčanih i vrućih ljeta, te, u pravilu, hladnih zima sa snijegom. Kako se u zadnje vrijeme primjećuju sve veće amplitude, može se reći da je termin umjereno kontinentalne klime upitan.

Srednja godišnja temperatura zraka iznosi oko 11 ° C, dok srednje godišnje padaline variraju od istoka prema zapadu, a kreću se oko 650 mm. Srednja godišnja relativna vlaga zraka je 79 %. Na području ove županije male su visinske razlike tako da je najviša kота Čukala kod Iloka s 294 m nadmorske visine, a najniža u Spačvanskom bazenu sa 78 m nadmorske visine.

Struktura ukupnih površina prema načinu korištenja prostora raspoređena je na slijedeći način :

- Poljoprivredne površine 66,56 %
- Npoljoprivredne površine 33,44 % od čega su:
 - a) šume 27,12 %
 - b) vodene površine 1,08 %
 - c) naselja 5,24 %

Na području Županije ukupno je izdvojeno 14 tipova tala, od čega 6 pripada automorfnim, a 8 hidromorfnim tlima. Od ukupnih poljoprivrednih površina automorfna tla zauzimaju 45,4 % , a hidromorfna tla 54,6 %.

Ukupne površine Vukovarsko - srijemske županije iznose 244.775 hektara dok na poljoprivredne površine otpada 149.703 hektara od čega se 93,01 % odnosi na oranice, 2,90 % na pašnjake, 0,65 % na livade, te 1,38 % na vinograde i 1,72 % na voćnjake.

Što se tiče površina po katastarskim kulturama, može se reći da one ne odstupaju značajno u svojim okvirima, a to znači da nema većih promjena unutar pojedine katastarske kulture. Ako se i nešto desi, onda se promjene odnose na smanjenje površina pod livadama, pašnjacima i trsticima jer se privode intenzivnoj obradi. U okviru voćarske i vinogradarske proizvodnje nema značajnih promjena kao niti kod oranica tako da se ukupna poljoprivredna proizvodnja obavlja na već zadanim poljoprivrednim površinama kojima se može intenzivno gospodariti.

Poljoprivredne kulture koje su najprisutnije u poljoprivrednoj proizvodnji su slijedeće: kukuruz, pšenica, soja, šećerna repa, suncokret, uljana repica, ječam, zob, krumpir, krmne kulture i povrće. Zastupljenost poljoprivrednih kultura na poljoprivrednim površinama, odnosno koliko će čega biti zasijano ovisi o više čimbenika, prvenstveno o tržištu – cijeni proizvoda, organiziranosti otkupa i rokovima plaćanja, plodoredu i tradicionalnoj zastupljenosti pojedinih kultura.

U zadnje vrijeme primjećuje se pojava novih kultura koje nisu bile prisutne na ovim područjima poput šparoge, batata, nasada aronije, kupine i drugih čija je osnovna karakteristika veći dohodak i potražnja na tržištu.

Pregled površina prema katastarskim kulturama u Vukovarsko-srijemskoj županiji

red br.	grad – općine	ukupna površina ha	Površina po katastarskim kulturama u ha								
			oranice	voćnjaci	vinogradi	livade	pašnjaci	ukupno polj. zemljište	šume	trstici	neplodno
			ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	
1.	VUKOVAR	10.019	5.741	75	295	26	280	6.417	1.300	63	2.239
2.	VINKOVCI	9.421	4.636	105	20	48	39	4.848	2.629	0	1.944
3.	ŽUPANJA	5.005	2.386	34	0	21	117	2.558	1.460	0	987
4.	ILOK	12.893	6.075	158	1.217	79	506	8.035	3.295	23	1.540
5.	OTOK	13.615	6.056	49	0	16	176	6.297	6.247	0	1.071
6.	ANDRIJAŠEVCI	3.962	2.640	58	2	1	5	2.706	756	0	500
7.	BABINA GREDA	8.017	4.832	128	0	165	351	5.476	1.428	0	1.113
8.	BOROVO	2.813	1.779	23	29	0	198	2.029	274	0	510
9.	BOGDANOVC	5.175	4.141	64	41	5	159	4.410	431	17	317
10.	BOŠNJACI	9.496	4.801	68	0	34	88	4.991	3.590	0	915
11.	CERNA	6.925	3.567	29	0	98	47	3.741	2.495	0	689
12.	DRENOVCI	20.002	9.180	78	0	36	240	9.534	8.564	0	1.904
13.	GRADIŠTE	5.761	3.632	92	1	54	48	3.827	1.375	0	559
14.	GUNJA	3.105	1.774	22	0	34	21	1.851	683	0	571
15.	IVANKOVO	10.343	6.720	593	13	52	116	7.494	1.854	8	987
16.	JARMINA	1.294	1.034	107	4	0	11	1.156	0	0	138
17.	MARKUŠICA	7.345	6.092	63	4	53	254	6.466	331	15	533
18.	LOVAS	4.252	3.178	43	171	0	123	3.515	235	3	499
19.	NEGOSLAVCI	2.121	1.850	16	10	0	19	1.895	7	64	155
20.	NIJEMCI	22.469	9.767	104	33	14	104	10.022	10.728	0	1719
21.	NUŠTAR	4.335	3.413	86	18	26	37	3.580	270	33	452
22.	PRIVLAKA	5.241	2.931	13	0	3	35	2.982	1.875	0	384
23.	S. JANKOVCI	9.516	6.015	30	24	26	112	6.207	2.577	1	731
24.	S. MIKANOVC	5.450	2.172	52	10	7	166	2.407	2.675	0	368
25.	ŠTITAR	4.012	1.850	51	0	75	177	2.153	1.307	0	552
26.	TOMPOJEVCI	7.216	5.203	38	51	0	86	5.378	1.176	237	425
27.	TORDINCI	5.016	3.858	14	14	0	107	3.993	528	0	495
28.	TOVARNIK	6.456	5.384	89	48	25	79	5.625	302	6	523
29.	TRPINJA	12.275	10.292	170	43	19	489	11.013	340	0	922
30.	VOĐINCI	2.127	1.407	64	6	1	41	1.519	420	0	188
31.	VRBANJA	19.098	7.452	42	0	16	68	7.578	10.246	45	1.229
	UKUPNO	244.775	139.858	2.558	2.054	934	4.299	149.703	69.398	515	25.159

Izvor: DGU, Područni ured za katastar Vukovar 2015. godine

Poljoprivredna proizvodnja u Republici Hrvatskoj je organizirana na taj način da se poljoprivredni proizvođači mogu registrirati kao: Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, obrti, Trgovačka društva, zadruge i ostali oblici. Da bi se ostvarila prava na državne potpore i potpore definirane EU direktivama poljoprivredni proizvođači se moraju upisati u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava u Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Upisom u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava stječu pravo na nacionalna plaćanja kao i na plaćanja iz EU fondova. U Vukovarsko-srijemskoj županiji u 2017. godini bilo je upisanih 7.295 poljoprivrednih gospodarstava.

Broj gospodarstava prema tipu

POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA	2010. GODINA	2011. GODINA	2012. GODINA	2013. GODINA	2014. GODINA	2015. GODINA	2016. GODINA	2017. GODINA
OBITELJSKO GOSPODARSTVO	9.991	9.548	9.279	9.207	9.167	7.418	7.124	6.870
OBRT	357	369	351	349	301	268	256	256
TRGOVAČKO DRUŠTVO	150	150	159	163	143	122	116	121
ZADRUGA	63	63	63	62	50	37	37	35
OSTALI	15	16	14	14	14	13	13	13
UKUPNO	10.576	10.146	9.866	9.795	9.675	7.858	7.546	7.295

Iz gore prikazane tablice vidljivo je da se u zadnje tri godine trend smanjenja PG-a stabilizirao, odnosno da nema značajnijih pomaka odnosno smanjenja svih tipova poljoprivrednih gospodarstava. Najveća promjena se dogodila 2014./2015. kada je broj PG-a smanjen za 1.750 što je gotovo 20 % te je u tom periodu nestalo najviše OPG-a. Nakon toga došlo je do stabiliziranja broja obrta, trgovačkih društava i zadruga, pa gotovo i nema značajnijih promjena. Tako se može zaključiti da će promjene u brojnom stanju biti jedino u broju OPG-a čiji će se broj i dalje smanjivati. Sve navedeno ukazuje da nam je poljoprivredna proizvodnja, a s tim i organiziranost poljoprivrednih proizvođača još uvijek na lošoj razini pogotovo ako znamo da je uspješna poljoprivredna proizvodnja u zemljama našeg okruženja utemeljena na jakom i stabilnom udruživanju. Nedvojbene je potrebe konkretnijih i učestalijih mjera kroz mjere poljoprivredne politike po pitanju poticanja udruživanja u razne organizacijske oblike, a zadnji uspješni pokušaji organiziranja Proizvođačkih organizacija i kandidatura na Mjeru 9. Programa ruralnoga razvoja RH 2014.- 2020. daju nadu malim PG.

Tragom prethodno navedenog mora se reći da nam do sada izostajao primjeren pristup rješavanju problema krovne organizacije, a to je Hrvatska poljoprivredna komora. Njezino postojanje i misija je definirano Zakonom o Hrvatskoj poljoprivrednoj komori čije izmjene su trenutno u saborskoj proceduri tako da ćemo se ukratko osvrnuti na njezin dosadašnji rad i moguće izmjene u Zakonu.

Naime, HPK je osnovana 2009. godine, a članstvo je najprije bilo obvezno za sva poljoprivredna gospodarstva, fizičke i prave osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika. Međutim, izmjenama Zakona o HPK 2012. godine ukinuto je obvezno i uvedeno dobrovoljno članstvo. To je rezultiralo značajnim rasipanjem članstva. Trenutno Komora broji oko tisuću članova od ukupno upisanih više od 164 tisuće poljoprivrednika (ili poljoprivrednih gospodarstava), što ne predstavlja vjerodostojnu reprezentativnost krovne institucije poljoprivrednika, koja je i članica krovne EU asocijacije poljoprivrednika Copa & Cogeca. Cilj je zakonom kroz obvezno članstvo obuhvatiti što je moguće veći broj poljoprivrednika u HPK kako bi ona imala pouzdanu vjerodostojnost u zastupanju interesa poljoprivrednika u kreiranju javnih politika vezano uz poljoprivredu i ruralni razvoj, kako na nacionalnoj tako i na međunarodnoj razini.

Prijedlogom novog zakona uređuje se status, ustroj, poslovi i zadaci, članstvo i način financiranja HPK, a njime se želi ojačati utjecaj i tržišna pozicija poljoprivrednika i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG). Novim bi se zakonom utvrdilo obvezno članstvo u HPK poljoprivrednika koji su korisnici potpora, a koju po barem jednoj osnovi ostvaruju iz državnog proračuna, Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi ili Europskog poljoprivrednog fonda. Uz članarinu, zakon predviđa da se Komora može financirati i sredstvima ostvarenim obavljanjem vlastite djelatnosti, sredstvima državnog proračuna te od izvanrednih prihoda (darovi, donacije, sponzorstva i dr.). Maksimalan iznos članarine ne bismio prelaziti šest kuna mjesečno, što znači da godišnje može iznositi maksimalno 72 kune. Prema predviđenom broju potencijalnih članova, procjenjuje se da će godišnji prihod od članarina iznositi 7,5 milijuna kuna.

U državnom proračunu za 2018. predviđeno je financiranje Komore u iznosu od 300.000 kuna, a kako bi se osigurao njezin nesmetan rad do stupanja na snagu prijedloga zakona, od kada će se Komora financirati isključivo iz vlastitih sredstava.

Inače, u Upisnik poljoprivrednika koji vodi Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na dan 31. prosinca 2017. godine upisano je ukupno 164.458 poljoprivrednika, od čega je prema organizacijskom obliku obavljanja djelatnosti poljoprivrede upisano 2.554 trgovačkih društava, 2.174 obrta, 347 zadruga, 192 ostalih oblika pravnih osoba, te 159.191 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Broj poljoprivrednih gospodarstava u VSŽ prema veličini u ha

2010 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	2.771	2.058	1.297	1.038	1.370	1.669	343	10.576
%	27 %	19%	12%	10 %	13 %	16 %	3 %	100 %
ha	0	879	2.305	3.807	9.932	41.441	68.604	126.968
%	0	0,7%	1,8 %	3 %	7,8 %	35,7 %	54 %	100 %
2011 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	3.301	1.166	1.201	922	1.308	1.739	502	10.146
%	33 %	11 %	12 %	9 %	13 %	18 %	5 %	100 %
ha	0	570	2.290	3.614	9.528	40.038	70.343	126.383
%	0	0,5 %	2 %	3 %	8 %	32%	55 %	100 %
2012 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	3.164	1.107	1.174	913	1.269	1.706	533	9.866
%	32%	11%	12%	9%	13%	17%	6%	100%
2013 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	2.571	1.677	1.289	930	1.273	1.637	418	9.795
%	26%	17%	13%	10%	13%	17%	4%	100%
ha	0	455	3.234	3.518	9.793	39.601	70.391	126.992
%	0	0,4 %	2,5%	2,8 %	7,8%	31,1%	55,4%	100%
2014 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	2.513	1.662	1.313	904	1.268	1.578	437	9.675
%	26%	17%	14%	9%	13%	16%	5%	100%
ha	0	641	2.466	3.561	9.531	37.570	68.675	122.444
%	0	0,5%	2,0%	2,9%	7,8%	30,7%	56,1%	100%
2015 god.	bez zemljišta	< 3 ha	3-20 ha	20-100 ha	100-1.500 ha	>1.500 ha		ukupno
broj PG	1.078	2.343	3.045	1.210	179	3		7.858
%	13,72%	29,82%	38,75%	15,39%	2,28%	0,04%		100%
ha	0	2.872	24.862	53.487	33.441	14.613		129.275
%	0	2,20%	19,08%	41,06%	26,44%	11,22%		100%
2016 god.	bez zemljišta	< 3 ha	3-20 ha	20-100 ha	100-1.500 ha	>1.500 ha		ukupno
broj PG	493	2.756	3.024	1.126	144	3		7.546
%	6,53	36,52	40,07	14,92	1,91	0,04		100
ha	0	3.078	24.244	48.294	27.652	15.405		129.164
%	0	2,59	20,43	40,70	23,30	12,98		100
2017 god.	bez zemljišta	< 3 ha	3-20 ha	20-100 ha	100-1.500 ha	>1.500 ha		ukupno
broj PG	406	3.368	2.117	1.217	184	3		7.295
%	5,57	46,17	28,02	16,68	2,52	0,04		100
ha	-	6.097	21.041	53.580	33.542	15.045		129.735
%	-	5,03	16,22	41,30	25,58	11,87		100

Iz gore prikazane tablice može se primijetiti da se broj poljoprivrednih gospodarstava konstantno smanjuje, a najveće smanjenje se dogodilo u 2015. i 2016. godini.

Prema zadnjim dostavljenim podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi ribarstvu i ruralnom razvoju promijenjene su kategorije poljoprivrednih gospodarstava prema veličini

korištenja poljoprivrednog zemljišta tako da se gospodarstva sada mogu grupirati u pet značajnih grupacija.

Prva grupacija obuhvaća poljoprivredna gospodarstva bez zemlje s 5,57 %-tnim udjelom u ukupnom broju PG-a. Tu je zabilježeno značajno smanjenje broja PG-a u odnosu na 2014/2015. godinu, a pogotovo u odnosu na 2010. kada je udio istih iznosio čak 33 % (tad je funkcionirao sustav dohodovne potpore). Ova kategorija poljoprivrednih gospodarstava polako ali sigurno se smanjuje jer se kroz Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. nigdje ne vrednuju, odnosno opseg proizvodnje takvih PG-a ne odgovara traženim uvjetima za ostvarenje Mjera ruralnog razvoja, tako da više ne postoji razlog za njihovo postojanje.

Druga grupacija obuhvaća poljoprivredna gospodarstva od 0 do 20 hektara gdje 74,19 % poljoprivrednih gospodarstava obrađuje 21,25 % poljoprivrednog zemljišta. To su pretežno mješovita gospodarstva koja su samo djelomice orijentirana na tržišnu proizvodnju, a to znači da imaju više organiziranih proizvodnji na gospodarstvu (ratarstvo, stočarstvo, povrtlarstvo ili voćarstvo i prerada,...). Takva gospodarstva teško opstaju samo na vlastitoj proizvodnji, a da nemaju pokojeg člana uposlenog izvan sektora poljoprivrede. To znači da moraju biti fleksibilna, ostvarivati dohodak iz više sektora, a održiva su samo u ovoj kombinaciji ili u maksimalnoj specijalizaciji na vrlo dohodovnim i radno i financijskim intenzivnim proizvodnjama.

Treća grupacija obuhvaća poljoprivredna gospodarstva od 20 do 100 hektara gdje 16,68 % poljoprivrednih gospodarstava obrađuje 41,30 % poljoprivrednog zemljišta. To su pretežito specijalizirana gospodarstva s kombiniranim proizvodnjama (ratarstvo, stočarstvo povrćarstvo i voćarstvo) čija je osnovna djelatnost poljoprivreda. Oni su se profilirali u subjekte koji planski proizvode i orijentirani su na tržišnu proizvodnju. U okviru svog poslovanja kombiniraju više oblika proizvodnje što uključuje različite prerade i skladištenja, te ugovaraju svoju proizvodnju s poznatim kupcem i nedvojbeno se lakše snalaze na tržištu.

Četvrta grupacija su poljoprivredna gospodarstva od 100 do 1.500 hektara gdje 2,52 % poljoprivrednih gospodarstava obrađuje 25,58 % poljoprivrednog zemljišta.

Peta grupacija obuhvaća poljoprivredna gospodarstva s više od 1.500 ha a njih je samo 3 i obrađuju 12,98 % od ukupnog poljoprivrednog zemljišta VSŽ.

Ono što je pozitivno u primjeni i razvoju poljoprivredne politike je činjenica da ipak ima pokazatelja koji upućuju na okrupnjavanja posjeda i sve veću orijentaciju prema specijaliziranim i organiziranim proizvodnjama poput šećerne repe i pivarskog ječma čije se proizvodnje ugovaraju s unaprijed poznatim cijenama. Međutim, ostaje i dalje ozbiljan problem većih posjednika zemlje koji nemaju preradbene kapacitete pa ni viziju u kojem smjeru bi trebali ići kada pričamo o stvaranju dodanih vrijednosti jer na ovaj način i dalje ostajemo samo sirovinско područje s dostatnim skladišnim kapacitetima.

3. RATARSKA PROIZVODNJA

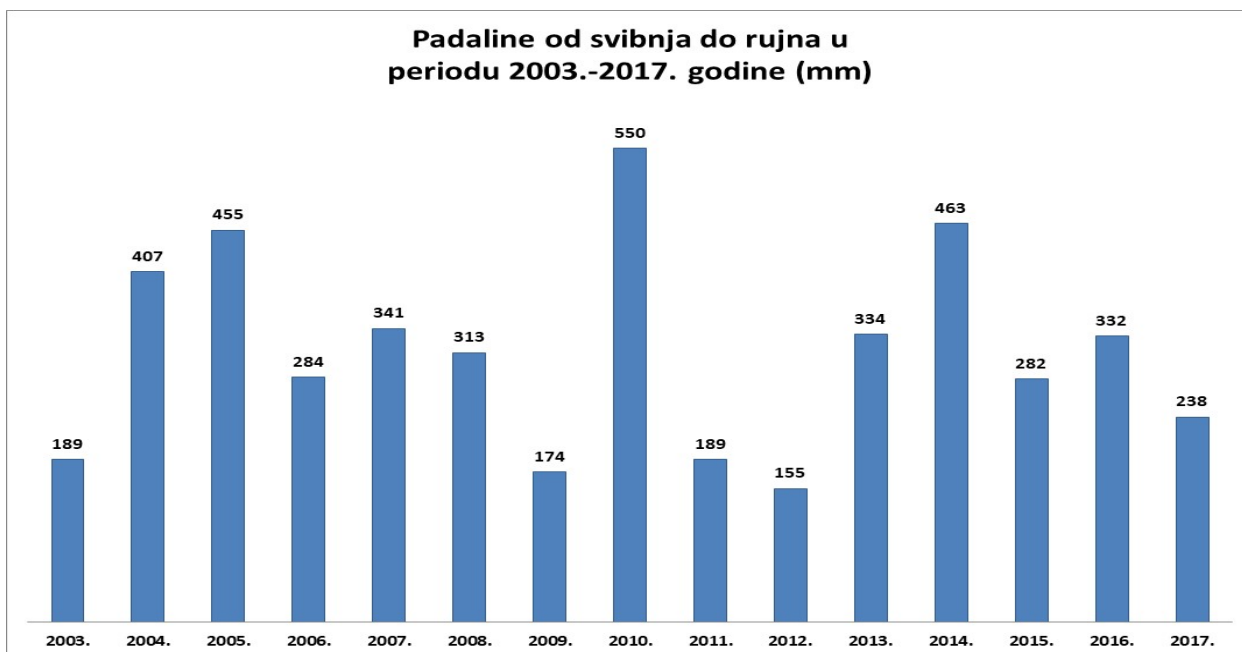
Za ratarsku proizvodnju koja se odvija u potpunosti na otvorenom, najznačajniji faktor uspješnosti proizvodnje su klimatski uvjeti koji vladaju tijekom vegetacije, a i tijekom stadija mirovanja tako da se smatraju odlučujućim faktorom za ostvarenje visokih i stabilnih prinosa odnosno cjelokupne biljne proizvodnje. Pored temperature koja u našim klimatskim uvjetima može biti ekstremna (visoka ili niska) i na taj način negativno utjecati na prinose, količina padalina i njezin raspored tijekom vegetacijskog razdoblja je najvažniji čimbenik koji utječe na visinu prinosa.

Količina i raspored padalina po mjesecima u zadnjih 10 godina prikazani su u tablici koja slijedi i iz koje se mogu izvući zaključci o pojedinim proizvodnim godinama za ukupnu biljnu proizvodnju.

Padaline DHMZ- Gradište

mjesec	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	prosjek (mm)
1	57	32,5	59,9	74,9	36,8	32,4	70,00	29	69	71	27	50,86
2	52	5,3	44,7	67,8	30,1	50,7	57,9	35	70,3	71,2	46	48,27
3	87	61,4	45,2	50,3	25,3	2,8	84,3	34	45,9	71	44,6	50,16
4	2	41,6	19,0	51,3	14,7	89,9	40,6	85,6	24,3	57,6	67,7	44,93
5	128	47,1	24,6	98,8	47,8	75,9	117,9	165,1	98,7	29,9	43,1	79,71
6	55	111,8	76,8	215,7	37,3	39,3	50,6	34,7	25,8	43,7	41,4	66,55
7	33	62,7	35,7	71,1	84,1	16,0	45,3	87	9,5	112,0	70,7	57,00
8	41	24,7	36,5	79,8	3,8	2,9	36,8	81,7	45,2	51,1	16,5	38,18
9	84	76,4	1,9	84,0	16,2	21,4	83,2	95,2	102,7	95,3	66,3	66,05
10	115	41,8	61,0	58,9	28,6	61,9	62,5	6,1	89,9	60,6	56,3	58,41
11	98	54,5	57,1	66,1	4,5	45,4	56,8	7,9	57,0	69,3	42,8	50,85
12	51	33,9	110,7	72,0	63,4	91,3	36,0	75,5	1,8	2,2	47,0	53,16
Σ	803	593,7	73,1	991,3	392,6	529,9	741,9	36,8	640,1	734,9	569,4	664,24

Iz gore priložene tablice gdje su padaline praćene po mjesecima analizirat ćemo ih i uspoređivati s desetgodišnjim prosjekom. Vegetacijska 2017. godina po količini padalina je ispod prosječna i slična je kao 2009. i 2012. u kojima na godišnjoj razini nedostaje 100 mm padalina po četvornom metru, što i nije malo. Naime, ako pogledamo raspored po mjesecima vidjet ćemo da su prva 4 mjeseca imala padaline u okviru prosjeka za ta četiri mjeseca i koje su sasvim solidno utjecale na stvaranje zaliha zimske vlage i nisu bile prekomjerne i štetno utjecale na proljetnu sjetvu, već naprotiv, ove padaline su bile dovoljne da se prebrodi period u 5. i 6. mjesecu kada je opet palo manje kiše nego što je prosjek za te mjesece, tako da su u tom periodu gotovo sve ratarske kulture uz primjenu pravovremene i pravovaljane agrotehnike imale dovoljnu količinu vlage za dobro nicanje, porast i formiranje elemenata prinosa.

Takvi povoljni uvjeti su se pozitivno odrazili na one kulture koje su u tom periodu dozrijevale, a to su žitarice i uljana repica koje su po prinosima, pogotovo pšenica ostvarile dobre prinose. S druge strane period s malo padalina i dosta visokim temperaturama pogodovao je nesmetanom dozrijevanju žitarica i uljane repice čija žetva je obavljena u optimalnom roku i bez većih zastoja i problema.

Za preostale kulture na poljima slijedi period kada su vegetaciji najpotrebnije padaline, a to je 7. mjesec koji je u ovoj godini dobio nešto više padalina od prosjeka koje nisu značajno utjecale na bolji rast i razvoj preostalih poljoprivrednih kultura. Bile su dobro raspoređene, te su ličile na manje obroke navodnjavanja. Do tada je na području naše Županije još sve dobro i izgledalo i obećavalo dok nisu nastupile učestale ekstremno visoke temperature praćene vrućim vjetrom. Uz izostanak padalina kojih je u 8. mjesecu bilo samo 16,5 mm po četvornom metru, visoke temperature koje su u nekim danima prelazile i 40 stupnjeva celzija učinile su svoje. Negativni efekt najviše su se očitovali na soji i kukuruzu jer su oni u tom periodu bili u cvatnji, a potom i u nalijevanju. Visoke temperature su kod ovih kultura izazvale zaustavljanje oplodnje, odnosno abortus cvjetova. Kod plodova koji su se uspjeli zametnuti izostalo je nalijevanje tako da je urod kod ove dvije kulture višestruko smanjen što su potvrdila i općinska i gradska povjerenstva za procjenu šteta od elementarnih nepogoda koja su tražila proglašenje elementarne nepogode.

Vršidba kukuruza je bila uobičajena, što znači da je njeno vrijeme ovisilo o FAO grupama, a ne o klimatskim uvjetima tako da je na kraju obavljena u zadovoljavajućim uvjetima i što je najvažnije bez pojave aflatoksina. Jedini problem su bili šaroliki prinosi gdje su pojedini dijelovi Županije imali katastrofalne prinose dok su drugi imali zadovoljavajuće i u kombinaciji s relativno dobrom cijenom ostvarili i dobar dohodak.

Šećerna repa je 2017. godine dala iznadprosječan urod s isto tako iznadprosječnom digestijom te je bila vrlo blizu prošlogodišnjoj proizvodnji koja je imala karakter rekordne. Primjenom pravilne agrotehnike i poštivanjem preporuka struke došlo se do vrhunskih prinosa od 67 tona po hektaru što je sasvim zadovoljavajuće za prethodno navedene agroklimatske uvjete koji su vladali tijekom 2017. godine. Kampanja šećerne repe je ove godine protekla bez značajnijih poteškoća tako da je sav korijen šećerne repe prerađen u najboljim uvjetima i uz najmanje gubitke.

Ono što treba napomenuti je to da se površine pod šećernom repom stalno smanjuju, a jedan od glavnih razloga je cijena otkupa i način obračuna prema digestiji s kojim proizvođači nisu bili zadovoljni. Kao razlog za smanjenje površina pod šećernom

repom treba navesti i zahtjevnost proizvodnje jer puno faktora u primjeni agrotehnike utječe na stvaranje visokih i kvalitetnih prinosa.

Kako svake godine dobivamo podatke o zasijanim površinama u sustavu potpora od Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju izrađene su tablice koje slijede. Iz prikaza proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora, može se zaključiti da se ukupna biljna proizvodnja koja je u sustavu potpora zasniva na 123.000 - 129.000 hektara s tim da moramo računati da se oko 20.000 hektara obrađuje izvan sustava potpora zbog neriješenih imovinsko pravnih odnosa ili nevoljkosti vlasnika/korisnika da upisuju male površine poput vrtova,... a sve se vode kao poljoprivredno zemljište. To jednostavno znači da mnogi poljoprivrednici ne mogu dokazati ugovorom o zakupu da obrađuju tu zemlju što je glavni uvjet za dobivanje potpora. A ponovimo, postoji i množina vrtova, malih parcela ili dijelova koje zbog znanih i neznanih razloga nisu obrađene ili jednostavno nisu upisane u ARKOD sustav. Činjenica je da 20.000 ha ne ostvaruje poticaje, a to je za naš prostor više od 40 milijuna kuna godišnje. Jako puno! Zbog toga smo pokrenuli projekte mapiranja korištenjem bespilotnih letjelica te kanim otkriti sve površine i razloge zbog kojih nisu u funkciji poljoprivredne proizvodnje. Isto tako kanim trajno spoznati veličinu i trošak nefunkcionalnosti poljskih putova i kanala, te tražeci potpore, kroz nekoliko faza trajno riješiti postojeće probleme.

Prikaz strukture proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora

R. Br.	Kulture	Zasijano																	
		2012. godina			2013. godina			2014. godina			2015. godina			2016. godina			2017. godina		
		ha	%	%u uk.	ha	%	%u uk.	ha	%	%u uk.	ha	%	% u uk.	ha	%	% u uk.	ha	%	%u uk.
1.	Kukuruz	29.521	36,33	23,90	27.336	34,71	21,86	25.629	30,62	20,45	28.129	33,25	22,00	25.842	31,75	20,00	27.597	31,88	21,42
2.	Šećerna repa	8.950	11,01	7,25	7.384	9,37	5,91	8.218	9,82	6,56	5.062	5,99	3,96	6.234	7,66	4,82	7.621	8,81	5,92
3.	Suncokret	9.782	12,04	7,92	12.659	16,07	10,12	12.827	15,32	10,24	9.953	11,77	7,78	12.134	14,91	9,39	12.431	14,36	9,65
4.	Soja	18.097	22,27	14,65	15.036	19,09	12,03	20.909	24,98	16,69	29.503	34,88	23,08	23.658	29,07	18,31	26.183	30,25	20,32
5.	Zob	790	0,97	0,64	890	1,13	0,71	864	1,03	0,69	823	0,97	0,64	545	0,67	0,42	508	0,59	0,39
6.	Krumpir	168	0,21	0,14	264	0,33	0,21	306	0,37	0,24	126	0,14	0,09	121	0,15	0,09	98	0,11	0,07
7.	Ostalo /krmno bilje, povrće, voće, vinog. i dr. /	13.951	17,17	11,29	15.205	19,30	12,16	14.954	17,86	11,93	10.993	13,00	8,60	12.854	15,79	9,95	12.119	14,00	9,41
	UKUPNO proljetne	81.259	100		78.744	100		83.707	100		84.589	100		81.388	100		86.557	100	67,18
1.	Pšenica	35.945	85,06	29,10	38.573	83,36	30,85	32.298	77,63	25,77	31.962	73,92	25,00	33.089	69,26	25,61	24.610	58,17	19,09
2.	Pivski ječam	1.037	2,45	0,84	5.095	11,01	4,07	5.523	13,27	4,41	6.676	15,44	5,22	8.221	17,20	6,36	9.029	21,35	7,01
3.	Stočni ječam	3.727	8,82	3,01															
4.	Triticalle	200	0,47	0,16	412	0,89	0,33	514	1,24	0,41	671	1,55	0,52	764	1,60	0,59	601	1,42	0,47
5.	Zob	790	1,87	0,64	890	1,92	0,71	864	2,08	0,69	823	1,91	0,64	256	0,54	0,19	217	0,51	0,16
6.	Uljana repica	563	1,33	0,46	1.302	2,82	1,04	2.406	5,78	1,92	3.104	7,18	2,42	5.446	11,40	4,21	7.850	18,55	6,09
	UKUPNO jesenske	42.262	100		46.272	100		41.605	100		43.236	100		47.776	100		42.307	100	32,82
	SVEUKUPNO	123.521			125.046			125.312			127.825			129.164			128.864		

Proizvodnja žitarica u ukupnoj strukturi ratarske proizvodnje u Vukovarsko-srijemskoj županiji zauzima najznačajnije mjesto i to s čak 54 % zastupljenosti dok su uljarice zastupljene s 33 %, šećerna repa s 4%, a sve ostalo bilje s 9 %. Odnosi u strukturi sjetve i plodoreda ovise o više čimbenika među kojima je najvažniji cijena robe na tržištu, mogućnost otkupa i skladištenja te rokovi plaćanja, a odnedavno i pravila tzv. Zelenoga plaćanja.

Kada usporedimo podatke prikazane u proteklih šest godina onda se mora primijetiti značajno povećanje zasijanih površina pod sojom (pogotovo 2015. godine) i isto tako značajno povećanje zasijanih površina pod uljanom repicom koja je u promatranom razdoblju s cca 600 ha došla do blizu 8.000 s tendencijom stalnog porasta. Naime, ona preuzima u okviru jesenske sjetve hektare od pšenice koja se značajno smanjuje te je u 2017. godini došla do najniže razine do sada i ima je zasijano samo 24.610 hektara. Razlog ovom značajnom smanjenju je prvenstveno u tome što je cijena u zadnjih par godina niska, odnosno otkako su 2014. otkupljivači počeli primjenjivati Kodeks o otkupu pšenice i uljarica u kojima su nerearno postavljene klase „kvalitete“ pšenice prema udjelu proteina koje su ujedno i osnova za formiranje cijene. Prema tom Kodeksu jako mali udjel zauzima proizvodnja I klase čija cijena je možda i zadovoljavajuća, dok proizvodnja II i III klase zauzima najveći dio proizvodnje, a njezina cijena je značajno manja, te u tom slučaju nema rentabilnosti proizvodnje, odnosno izostaje dohodak pa se poljoprivredni proizvođači polako preorijentiraju na profitabilnije kulture kao što je uljana repica. Ovaj Kodeks je na kraju poslužio kao dobar alat otkupljivačima da po relativno maloj cijeni otkupe urod pšenice koju kasnije po drugim uvjetima dobro prodaju. Na kraju je ispalo da naši poljoprivrednici sada ne znaju proizvoditi kvalitetnu pšenicu, a prije su znali dok nije objavljen Kodeks koji nije obavezujući i upitnog je sadržaja pogotovo vezanog za granice pojedinih klasa.

Odnos proljetne sjetve prema jesenskoj je takav da je proljetna sjetva zastupljena s 60 pa i do 70 %, od ukupnih površina u proizvodnoj godini. Odstupanja koja se događaju u pojedinim godinama nisu značajna, ali na njih najviše utječe tržište odnosno potražnja za pojedinim kulturama ili tržišni viškovi koji isto tako utječu da se te kulture ne siju iduće godine. Jedan od važnih činitelja je i pojava elementarnih nepogoda poput suše ili prekomjernih padalina koje su u zadnje vrijeme postale sve učestalije. Njihova pojava značajno utječe na ostvarivanje prinosa, a samim tim i na zasnivanje proizvodnje u sljedećoj godini.

Pregled proizvodnje jesenskih i proljetnih usjeva te njihova vrijednost(u mil. kuna)

R. br.	Kultura	2012. godina			2013. godina			2014. godina			2015. godina			2016. godina			2017. godina		
		preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)
1.	Pšenica	230.048 6,4	1350	310.564	192.865 5,0	1050	202.508	161.490 5,0	1000	161.490	188.576 5,9	1140	214.976	215.079 6,5	880	189.269	152.582 6,2	1070	163.262
2.	Stočni ječam	21.244 5,7	1510	32.078	22.927	1350	30.951	22.092	1300	28.719	32.712	1010	33.039	49.326	970	47.846	49.659	980	48.665
3.	Pivski ječam	5.703 5,5	1650	9.409															
4.	Uljana repica	1.013 1,8	3300	3.342	2.734 2,1	2590	7.081	7.939 3,3	2700	21.435	9.933 3,2	2500	24.832	20.150 3,7	2380	47.957	29.830 3,8	2380	70.995
	Ukupno	258.008		355.393	218.526		240.540	191.521		211.644	231.221		272.847	284.555		285.072	232.071		282.922
1.	Kukuruz	112.180 3,8	1820	204.167	191.352 7,0	1000	191.352	217.846 8,50	800	174.276	182.838 6,5	960	175.524	216.597 8,5	850	184.107	179.380 6,5	1050	188.349
2.	Šećerna Repa	313.250 35,00	300	93.975	376.584 51,00	340	128.038	550.606 67,00	240	132.145	278.410 55,00	230	64.034	461.316 74,00	270	124.555	510.607 67,00	270	137.863
3.	Suncokret	31.302 3,2	3810	119.260	48.104 3,8	1850	88.992	41.046 3,2	1800	73.882	32.845 3,3	2430	79.813	36.402 3,0	1700	61.883	43.508 3,5	2100	91.366
4.	Soja	34.384 1,9	4360	149.914	33.079 2,2	2900	95.929	73.181 3,5	2340	171.243	67.857 2,3	2410	163.535	80.437 3,4	2250	180.983	57.602 2,2	2650	152.645
	Ukupno	491.116		567.316	649.119		504.311	882.679		551.546	561.950		482.906	794.752		551.528	791.097		570.223
	SVEUKUPNO			922.709			744.851			763.190			755.753			836.600			853.145

Napomena: Za izračun vrijednosti preuzete proizvodnje za 2017. godinu korištene su aktualne cijene od kolovoza do listopada 2017. godine Tržišno informacijskog sustava u poljoprivredi (TISUP)

Kada analiziramo drugu tablicu Pregled proizvodnje jesenskih i proljetnih usjeva te njihovu vrijednost može se primijetiti da su se vrijednosti proizvodnje u zadnje dvije godine stabilizirale na cca 850 milijuna kuna što nije dobro. Razlog stabilizacije nije količina proizvedene robe, nego cijena koja se već niz godina nerealno formira od strane otkupljivača. Naime, kada su prinosi i kvaliteta dobri, primjećuje se pad otkupnih cijena i isplata u više rata. Prethodno navedeno se najbolje očituje u poljoprivrednoj proizvodnji 2016. gdje su cijene svih kultura osim šećerene repe pale, odnosno u pravilu su se formirale tek nakon obavljenog skidanja poljoprivrednih kultura. Kao razlog se navode cijene na europskom tržištu i nedostatak novaca za otkup što i nije prava istina jer se u stvarnosti radi o špekulacijama otkupljivača povezanih s bankama odnosno lobija koji koristi nefunkcionalnost na relaciji: primarni proizvođači-otkupljivači-trgovci-potrošači-javnost, pa to i nadalje ostaje izuzetno velika i odgovorna zadaća kako hrvatske politike tako i primarnih proizvođača i drugih spomenutih sudionika.

Karakteristike poljoprivredne proizvodnje u 2017. su relativno niži prinosi proljetnih kultura pogotovo kukuruza i soje čije su otkupne cijene porasle, a uvjetovala ih je potražnja na tržištu. Navedene kulture su najviše pretrpjele posljedice elementarne nepogode – suše i ekstremno visokih temperatura, a razlog tome je loš raspored već nedostatnih padalina u kriznim ljetnim mjesecima kada je biljkama najpotrebnija vlaga. Isto tako se u tablici može primijetiti značajno smanjenje prosječnih prinosa kod gotovo svih navedenih kultura osim suncokreta. Ako usporedimo zasijane površine i vrijednost proizvodnje, onda se s pravom može konstatirati da je šećerna repa i ove godine bila najdohodovnija kultura.

Usporedimo li vrijednost proizvodnje 2016. s prethodnima, može se primijetiti da je ona u konačnici povećana za cca 81 mil. kuna, a u 2017. to povećanje iznosi 98 mil. kuna tako da su te dvije godine otprilike na istoj razini. Naime, smanjenje prinosa i kvalitete u ovoj godini je pratilo povećanje cijena tako da je vrijednost proizvodnje ostala gotovo na istoj razini kao i prethodne godine. Jedine dvije kulture koje imaju ugovorenu proizvodnju i donekle garantiranu cijenu otkupa su pivarski ječam i šećerna repa. Cijene svih ostalih kultura se formiraju nakon skidanja kultura kada se ustanove prosječni i stvarni prinosi pa se tek tada „izračuna“ koliko je dovoljno poljoprivredniku da zaradi na pojedinoj kulturi kada se tomu pridoda i ostvareno pravo na potporu. Ovo je naravno pretpostavka koja u stvarnosti i praksi ima smisla za neke „otkupljivače“.

U tablicama je isto tako vidljivo da su prosječni prinosi nestabilni i da ima dosta prostora da se podignu na višu razinu. Jedan od bitnih razloga za ovakvo stanje u poljoprivrednoj proizvodnji je i nesređeno stanje s vlasništvom i posjedom državnog poljoprivrednog zemljišta, te se iz tog razloga nisu mogli formirati kvalitetni i stabilni poslovni subjekti spremni za investicije i primjene novih tehnologija kako bi pojeftinili proizvodnju, a povećali dobit. Kao razlog manje uspješnosti je i nepostojanje adekvatnih organizacijskih oblika povezivanja proizvođača putem kojih bi stabilizirali poljoprivrednu proizvodnju (zadruga, strojni prstenovi, proizvođačke organizacije, klasteri, itd.), te kroz iste imali sigurniji otkup ili plasman na tržište. Putem bolje organiziranosti više bi se mogli posvetiti samoj proizvodnji i primjeni novih znanja i vještina što se pokazalo kao primjer dobre prakse u susjednim EU zemljama. Mišljenja smo da je to jedini put kojim se treba krenuti odnosno više se posvetiti boljem organiziranju poljoprivrednih proizvođača da bi bili konkurentni na tržištu kako u Republici Hrvatskoj tako i na EU tržištu.

Uz činjenicu da svake godine cijene repromaterijala rastu, a cijene otkupa su nestabilne odnosno učestalo variraju, mora se reći da već dugi niz godina izostaje ostvarenje dohotka na gospodarstvu što presudno utječe na razvoj i opstanak ruralnoga prostora. Odraz tih činjenica najbolje se vidi u drastičnom raseljavanju ruralnoga prostora koji ne osigurava trajnije zaposlenje i opstanak mladim generacijama.

4. POVRTLARSKA PROIZVODNJA

Poljoprivredna proizvodnja je vrlo značajna gospodarska djelatnost u našoj županiji i zasigurno može predstavljati temelj razvoja gospodarstva. No, kada pobliže analiziramo strukturu zasijanih površina vidjet ćemo da određenim segmentima poljoprivredne proizvodnje, poput povrtlarstva, do sada nije poklonjena dovoljna pozornost.

Povrtlarska proizvodnja, pored upotrebe suvremene poljoprivredne mehanizacije, tehnologije i znanja, zahtjeva znatno više radne snage nego što je to kod ratarskih kultura. Proizvodnja povrća je najintenzivnija grana biljne proizvodnje u pogledu ostvarivanja prihoda po jedinici površine. Dovoljno je usporediti samo proizvodnju sa jednog hektara povrća na otvorenom u odnosu na istu površinu neke ratarske kulture pa će se vidjeti da prihod višestruko ide u korist povrća, a da ne govorimo o razlici između uzgoja povrća u zaštićenim prostorima (staklenici, plastenici) i ratarske proizvodnje.

Potrebno je stoga poduzeti korake kako bi se proizvođači (prije svega obiteljska poljoprivredna gospodarstva) okrenuli dohodovnijim poljoprivrednim kulturama uz primjenu novih tehnologija i tako povećali svoju zaposlenost, prinos i osigurali veću dohodovnost vlastite proizvodnje.

S obzirom da se zanemarivo male površine nalaze pod zaštićenim prostorima potrebno je ovu proizvodnju usmjeriti u proširenje i opremanje kapaciteta u proizvodnji povrća. Isto tako je posebno važno stalnom edukacijom pružiti proizvođačima nova saznanja o suvremenijim tehnologijama proizvodnje povrća (plastenička, staklenička, hidroponska proizvodnja), te im pomoći postizanju konkurentnosti i sposobnosti odgovora zahtjevima kako domaćeg tako i inozemnog tržišta.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Vukovarsko – srijemskoj županiji u 2017. godini 2.062,58ha nalazi se pod povrtlarskim kulturama namijenjenih tržištu.

Iz podataka predloženih u tablici koja slijedi uočljiva se blagi porast broja hektara pod nasadom prijavljenih povrtlarskih kultura, ali je to još uvijek svega 1,6% površina ukupno prijavljene biljne proizvodnje. Uzroci čega su teško pozicioniranje na tržištu, teško prihvaćanje i odluka poljoprivrednika da se odmaknu od tradicionalne ratarske proizvodnje i realno gledajući (u nekim dijelovima županije) teško dostupna količina vode potrebna za navodnjavanje većih poljoprivrednih površina.

Proizvodnja češnjaka se znatno povećala u 2017. godini u odnosu na prijašnje godine, ponajviše zahvaljujući projektu potpore u sadnom materijalu, pa je tako u 2013. godini zasađeno 14,3 ha češnjaka, a u 2017. 58,80 ha. Kroz projekt dodjele sadnog materijala češnjaka korisnicima je olakšan prijelaz s ratarskih kultura na povrtlarstvo. Nadalje, aktivnosti koje su se provodile u smjeru povećanja proizvodnje potaknule su rješavanje problema vezanih uz sortiment. Naime, u RH nije bilo moguće kupiti certificirani sadni materijal češnjaka, pa se iz tog razloga pokrenuo postupak zaštite sorte. Udruga „Češnjak“ uz suradnju Agronomskog fakulteta u Zagrebu zaštitila je sortu kao Čuvanu sortu pod imenom Cerički ozimi i na taj način omogućila proizvođačima ujednačenu proizvodnju. Slijedila ju je sorta Šokac, i sada naši proizvođači na raspolaganju imaju dvije domaće sorte češnjaka.

Educiranje proizvođača pokazalo se neophodno te je održan niz radionica na kojima je bilo riječi o zaštiti bilja, suzbijanju štetnika te same berbe ili žetve, odnosno adaptacije postojećih strojeva. Svi predavači uvijek su stručne osobe. Projekt potpore se nastavlja i u 2018. godini i daje naslutiti dalje povećanje površina ove kulture (sjetva 2017./2018. na oko 80-100 ha). Daljnji koraci su uspostaviti pogon za doradu i pakiranje te na taj način postati još konkurentniji, na zadovoljstvo potrošača i proizvođača.

Županija je uključena i u poticanje proizvodnje zelenog niskog graha, tako da su s OPG-ima koji žele proizvoditi ovaj naš grah potpisani Ugovori o poslovnoj suradnji te su primili potrebne količine graha za početak uzgoja.

Također je bitno napomenuti i značajne površine nasada šparoge (oko 120 ha), koja je na našem području do nedavno bila gotovo nepoznata kultura. Ova proizvodnja pokazala se vrlo uspješnom i potakla dio proizvođača na osnivanje zadruge Vinkovačka šparoga, a u potporu njezinom osnivanju i radu uključena je i Županija.

Za proizvodnju šparoge interes, unatoč značajnim početnim ulaganjima, pokazao velik broj poljoprivrednika, tako da je veličina podignutih nasada nadmašila očekivanja zadrugara.

Svoju neupitnu kvalitetu šparoga zadrugara Vinkovačke šparoge dokazala je i na zahtjevnom Njemačkom tržištu, na koje je izvezen jedan dio proizvodnje.

Dosadašnji uspjeh i zadovoljstvo postignutim daje naslutiti da će se nasadi i dalje povećavati.

Pregled proizvodnje povrtlarskih kultura u razdoblju 2010. - 2017. godine

rd. br.	kultura	2010. god. (ha)	2011. god. (ha)	2012. god. (ha)	2013. god. (ha)	2014. god. (ha)	2015. god. (ha)	2016. god. (ha)	2017. god. (ha)
		broj korisnika poticaja							
		191	749		1.061		1.792		
1.	artičoka	-	-	-	-	-	3,77	-	-
2.	batat	-	-	-	-	-	0,22	0,56	10,79
3.	blitva	0,04	0,01	0,33	-	-	0,09	-	0,15
4.	buča						53,94	11,27	12,22
5.	bundeva						7,94	16,63	8,52
6.	bijeli korijen						0,61	-	
7.	bob	0,007	-	-	-	-	3,02	-	
8.	brokula	-	-	0,62	5,00	0,90	2,28	1,17	0,18
9.	bundeva šećerka						2,13	0,43	1,12
10.	cikla	3,39	34,97	15,28	4,20	24,95	10,83	0,60	1,13
11.	celer	-	-	-	-	-	2,06	0,34	0,44
12.	cvjetača	-	5,59	2,94	2,15	8,45	5,73	8,50	6,56
13.	češnjak	0,14	0,19	2,01	14,30	16,37	22,50	38,48	58,80
14.	čičoka							7,31	
15.	dinje	-	7,88	10,58	4,78	3,40	13,20	5,48	11,71
16.	grah	34,50	34,62	70,03	73,54	165,16	279,60	347,38	178,93
17.	grašak	191,58	339,17	380,52	368,77	360,24	286,60	142,21	282,05
18.	kelj	-	7,90	8,59	10,53	8,17	11,48	11,39	8,04
19.	hren	-	-	-	-	0,35	4,05	-	
20.	kopar							2,25	1,63
21.	kelj pupčar	-	0,35	-	-	-	-	-	0,35
22.	komorač	-	-	0,45	-	-	-	-	0,60
23.	korabica	-	-	0,09	-	-	-	-	0,07
24.	krastavci i kornišoni	5,21	0,94	0,64	1,11	0,94	0,99	3,63	1,79
25.	kukuruz šećerac	-	186,69	72,55	160,72	161,76	193,92	220,84	264,87
26.	kupus	69,70	80,10	45,46	78,23	83,32	90,55	88,13	94,41
27.	lubenice	167,91	152,77	124,74	163,12	152,15	124,55	189,99	204,69
28.	luk	353,54	433,04	353,56	269,35	305,11	367,93	309,93	254,40
29.	mahune	-	0,10	0,05	-	0,14	-	-	
30.	merkantilni krumpir	135,96	121,55	168,78	264,69	306,95	126,91	121,44	98,22

31.	mrkva	4,23	94,15	106,35	68,05	54,18	38,86	54,51	68,23
32.	paprika	24,05	34,17	27,06	34,23	30,63	47,48	36,48	36,15
33.	pastrnjak	1,65	0,42	0,60	-	0,58	1,42	0,25	0,97
34.	patlidžan	-	3,74	1,37	1,91	1,28	2,31	1,42	1,19
35.	peršin	5,42	3,34	2,52	1,90	2,95	4,51	2,92	3,83
36.	poriluk	4,38	16,15	0,17	13,20	0,15	13,93	4,85	26,91
37.	rajčica	8,53	8,19	5,27	5,15	6,15	8,18	10,51	7,88
38.	ricula							0,56	0,67
39.	salata	-	0,10	0,10	-	1,82	0,81	0,80	0,67
40.	špinat	-	0,29	0,54	-	-	0,11	0,26	0,13
41.	šparoge	-	-	-	-	-	44,7	81,36	119,41
42.	tikva	1,79	3,50	1,26	6,87	17,19	-	-	69,15
43.	tikvice	2,90	2,94	2,43	1,50	18,56	30,26	28,02	
44.	tikva uljarica	-	-	-	-	-	41,40	75,19	114,89
45.	miješani nasad povrća	-	24,66	103,96	110,69	117,33	-	134,15	110,83
46.	ostalo povrće	49,73	85,49	264,42	60,20	91,97	-	-	
47.	kućni vrt	-	-	-	-	-	123,64	-	
	UKUPNO	1.064,66	1.683,01	1.773,27	1.724,18	1.941,15	1.972,51	1.958,68	2.062,58

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

5. VOĆARSKA PROIZVODNJA

Pod višegodišnjim nasadima voća u intenzivnoj proizvodnji u Vukovarsko-srijemskoj županiji, prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju ukupno je 1.696,49 ha.

Pregled višegodišnjih nasada po voćnim vrstama u ha

Vrsta	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
aronija	-	-	-	-	-	14,80
badem	1,05	0,50	0,28	1,23	1,22	2,01
breskva	84,60	78,92	65,97	68,97	66,19	50,49
dunja	0,07	1,2	2,14	0,65	3,86	4,84
jabuka	549,59	515,64	452,69	468,89	416,69	368,14
jagoda	3,41	1,52	2,22	2,13	4,14	6,95
kruška	41,67	42,96	34,47	39,62	28,27	37,46
kupina	4,67	3,25	3,44	3,59	3,03	3,11
lijeska	82,20	71,76	67,84	85,43	103,81	150,87
malina	1,98	1,86	0,60	1,86	0,44	2,01
marelica	38,79	24,34	26,15	23,01	21,79	20,30
miješano	84,43	96,14	109,70	127,02	145,93	134,74
nektarine	10,58	13,31	8,66	7,02	6,35	5,96
orah	100,40	88,16	59,26	111,24	122,22	163,26
ostalo	21,16	37,34	58,35	-	12,86	6,47
ribiz	2,32	1,48	-	-	-	-
šipak	0,50	0,50	0,18	0,21	-	0,58
šljiva	281,36	343,68	306,15	288,19	270,13	266,65
trešnja	7,29	7,76	4,42	7,00	7,89	7,89
višnja	210,58	304,28	309,41	317,27	297,17	449,96
Ukupno	1.526,20	1.634,60	1.511,93	1.553,33	1.511,99	1.696,49

Izvor: APPRRR, HPK i SS

Tijekom 2017. godine vidljivo je povećanje površina pod višegodišnjim voćnim nasadima u odnosu na 2016. godinu, a ono iznosi čak 184,50 ha. Došlo je do promjena u strukturi voćarske proizvodnje u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Izvađeno je ukupno 48,55 ha starih nasada jabuke, koji su sada zamijenjeni višnjom. Do sada je jabuka bila vodeća vrsta u voćarskoj proizvodnji naše županije, no 2017. godine ona pada na drugo mjesto sa udjelom od 21,7% od ukupne proizvodnje voća. Posađeni su nasadi višnje na dodatnih 152,79 ha, pa tako višnja postaje vodeća vrsta sa udjelom od 26,52% od ukupnih nasada pod voćkama. Na trećem mjestu je šljiva, čija se proizvodnja nije znatno promijenila, i zauzima 15,71% od ukupnih nasada.

Nastavlja se trend sadnje lijeske i oraha, te su te dvije vrste po zastupljenosti odmah iza tri vodeće u voćarskoj proizvodnji Vukovarsko-srijemske županije. Nasadi oraha povećali su se za 41,04 ha, dok je lijeska posađena na novih 47,06 ha. Uzgoj bresaka je također u opadanju. Izvađeno je gotovo 16 ha nasada bresaka, dok je kruška posađena na dodatnih 9,19 ha.

5.1. Proizvodnja voća

Mnogi proizvođači voća kontinuirano ulažu u voćnjake kako bi postigli visoku kvalitetu i dobre prinose. No i dalje postoji problem uzgoja voća u voćnjacima u kojima se proizvodnja odvija bez melioracijskih sustava odvodnje i navodnjavanja, te sustava zaštite od mraza i tuče. Takvi nasadi izloženi su nepovoljnim klimatskim uvjetima, te ne daju stabilne prinose i kvalitetu. Osim toga, velik dio proizvođača i dalje na tržištu nastupa samostalno. Osim „Gomolave jabuke“ koja je osnovana 2015. godine i čiji su članovi neki od proizvođača jabuka sa područja Vođinaca i Jarmine, nema jakih proizvođačkih organizacija koje bi postigle višu cijenu za svoj proizvod, a čemu na štetu ide i manjak adekvatnog skladišnog kapaciteta odnosno hladnjača, kojima bi se produžila sezona prodaje pojedine vrste voća.

Povećanje srednje godišnje temperature i pojave ekstremnih suša u vegetaciji su već načinile dosta šteta. Mraz koji je tijekom proljeća pogodio pojedine lokalitete i suša tijekom proljeća i ranog ljeta utjecale su na proizvodnju voća. Većini uzgajivača voća ovogodišnji urod je znatno smanjen.

6. VINOGRADARSKA PROIZVODNJA

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Vukovarsko – srijemskoj županiji, površine pod vinogradima u 2017. godini iznosile su 1.533,75 ha, na ukupno 1.239 čestica.

Pregled nasada vinove loze, u ha:

vrsta/god.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
vinova loza	1.676,74	1.624,53	1.619,46	1.585,29	1.654,92	1.598,72	1.533,75

Izvor: APPRRR, HPK i SS

U 2017. godini iskrčeno je 17,69 ha vinograda zbog starosti, prorijeđenosti ili drugih razloga na ukupno 16 čestica.

Iskrčeni vinogradi na dan 31.12.2017.

županija	površina (ha)	broj parcela	broj PG-a
Vukovarsko-srijemska	17,69	16	12

Izvor: APPRRR, podaci na dan 31.12.2017.

Prema zastupljenosti dominira vinska sorta graševina koja zauzima čak 58,9% površina pod vinogradima. Sorta traminac uzgaja se na 8,8% vinogradarskih površina. Od crnih sorti najraširenija je frankovka, koja se uzgaja na 8,6% površina pod vinogradima. Na rajnski rizling otpada 7% površina, dok su ostale sorte (chardonnay,cabernetsauvignon, pinot sivi, pinot bijeli, merlot, ružica crvena, silvanac zeleni i dr.) manje zastupljene.

Vodeće sorte u podregiji Hrvatsko Podunavlje

r.br.	Naziv sorte	Površina (ha)	Broj trsova
1	GRAŠEVINA=REISLINGITALICO, TALIJANSKI RIZLING, LAŠKI RIZLING, GRAŠICA	974,99	4496770
2	TRAMINAC CRVENI=GEWURTZTRAMINER, TRAMINAC MIRISAVI, TRAMINAC	145,4	643951
3	FRANKOVKA=FRANKINJA, MORAVKA, BLAUFRÄNKISCH, LIMBERGER, FRANCONIANERA	142,85	635282
4	RAJNSKI RIZLING=RHEINRIESLING, GRAŠEVINA RAJNSKA, GRAŠEVINA DIŠEĆA	117,18	497573
5	CHARDONNAY = ŠARDONE	69,15	316456
6	CABERNETSAUVIGNON = KABERNESOVINJON, C.S.NOIR, PETIT C., VIDURESAUVIGNON, CARBONET	50,4	232219
7	PINOT SIVI=BURGUNDAC SIVI, PINOT GRIS	20,92	92262
8	PINOT BIJELI=BURGUNDAC BIJELI, PINOT BLANC	15,49	68914
9	MERLOT = MERLAUTNOIR, MERLO, PLANTMEDOC, VITRAILLE	14,58	62739
10	RUŽICA CRVENA=DINKA CRVENA, KÖVIDINKA	14,38	60336
11	SILVANAC ZELENI=SILVANER	10,54	56320
12	SAUVIGNON=SAVIGNONBLANC, SOVINJON BIJELI, SOVINJON, MUŠKATNI SILVANAC	8,7	37648
13	MUŠKAT HAMBURG=MUSCATHAMBURG	8,14	28635
14	KARDINAL CRVENI=CARDINAL	7,6	28723
15	SORTE IZVAN SORTNE LISTE	6,64	19033
16	PINOT CRNI=BURGUNDAC CRNI, PINOT NOIR	3,78	19113
17	CABERNETFRANC = KABERNETFRANKBRETON, PLANTBERTON, VERONAI, CAPBERTONROUGE	3,74	17012
18	PLEMENKA BIJELA=CHASSELASBLANC	3,62	12384
19	ŽLAHTINA=ŽLAJTINA	2,35	9063
20	ZWEIGELT=ZWEIGELTREBE	1,94	7195
Vukovarsko - srijemska županija ukupno		1.654,92	7.426.440

Izvor:APPRRR,podaci na dan 31.12.2016.

Površina vinograda i broj PG-a prema vrsti PG-a

VRSTA PG-a	OPG		OBRT		TRG. DRUŠTVO		ZADRUGA	
	Površina (ha)	Broj PG-a	Površina (ha)	Broj PG-a	Površina (ha)	Broj PG-a	Površina (ha)	Broj PG-a
<0,1 ha	3,11	51	-	-	-	-	-	-
0,1 do 1 ha	89,87	204	2,96	7	-	-	-	-
1 do 5 ha	389,59	185	41,99	14	14,94	5	3,77	1
5 do 10 ha	78,67	12	27,00	4	17,10	2	-	-
10 do 50 ha	60,45	5	168,16	12	56,96	3	34,73	1
50 do 100 ha	-	-	89,04	1	-	-	-	-
100 do 200 ha	-	-	-	-	118,16	1	-	-
>200 ha	-	-	-	-	332,85	1	-	-
UKUPNO	621,69	457	329,15	38	540,01	12	38,50	2

Izvor:APPRRR, na dan 31.12.2017.

Površina i broj PG-a pod vinogradima prema veličini gospodarstva i vrsti PG-a

VRSTA PG-a	POVRŠINA (ha)		BROJ PG-a	
	2016.	2017.	2016.	2017.
OPG	645,94	621,69	462	457
OBRT	329,45	329,15	39	38
OSTALI	4,39	4,40	1	1
TRGOVAČKO DRUŠTVO	657,87	540,01	15	12
ZADRUGA	49,33	38,50	2	2
UKUPNO	1.686,98	1.533,75	519	510

Pregled površina pod vinogradima po općinama, gradovima i naseljima u Vukovarsko-srijemskoj županiji

OPĆINA/GRAD	NASELJE	BROJ PARCELA 2016.	BROJ PARCELA 2017.	POVRŠINA (ha) 2016.	POVRŠINA (ha) 2017.
Bogdanovci	Svinjarevci	5	2	0,96	0,31
Borovo	Borovo	1		0,16	
Gradište	Gradište	2	2	0,12	0,12
Ilok	Bapska	121	104	63,12	66,71
Ilok	Ilok	840	755	1.221,33	1.156,85
Ilok	Mohovo	15	11	10,11	4,93
Ilok	Šarengrad	92	41	90,73	36,73
Ivankovo	Ivankovo	6	2	1,02	0,11
Jarmina	Jarmina	12	8	7,8	7,67
Lovas	Lovas	33	39	70,81	74,60
Lovas	Opatovac	23	17	41,48	27,55
Markušica	Karadžičevo	1		0,23	
Markušica	Ostrovo	2	1	0,15	0,09
Nijemci	Nijemci	1		0,3	
Nuštar	Marinci	2		2,02	
Nuštar	Nuštar	3	2	0,1	2,03
Otok	Otok	2		0,12	
Stari Jankovci	Slakovci	1		0,06	
Stari Jankovci	Srijemske Laze	1	1	0,07	0,07
Stari Mikanovci	Novi Mikanovci	1	2	0,14	0,35
Stari Mikanovci	Stari Mikanovci	1		0,18	
Tompojevci	Berak	3	3	2,36	2,35
Tompojevci	Bokšić	2	2	0,2	0,19
Tompojevci	Mikluševci	1		1,01	
Tompojevci	Tompojevci	2	1	0,13	0,10
Tordinci	Korođ	2	1	0,35	0,24
Tovarnik	Ilača	12	10	1,8	1,66
Tovarnik	Tovarnik		17		15,37
Vinkovci	Vinkovci	8	5	5,01	2,15
Vođinci	Vođinci	3	1	0,95	0,17
Vukovar	Sotin	34	16	25,78	8,61
Vukovar	Vukovar	20	43	123,16	155,18
Županja	Županja		1		0,21
UKUPNO		1.269	1.087	1.686,98	1.564,35

Izvor: APPRRR, ARKOD na dan 31.12.2017.

6.1. Proizvodnja vinskih sorti grožđa

Proizvodnja vinskih sorti grožđa odvija se na posjedima OPG-a kao dio mješovite i dopunske proizvodnje na površini od 621,69 ha, te u trgovačkim društvima, poljodjelskim obrtima i poljoprivrednim zadrugama kao specijalizirana djelatnost na površini 907,66 ha.

Vinske godine 2016. proizvedeno je 14.234,21 t grožđa, te 97.364,44 hl vina.

Višemjesečna suša 2017., praćena visokim temperaturama, obilježila je veći dio vegetacijskog perioda. Temperature, koje su prelazile iznad 38 °C, štetno su utjecale na razvoj vinove loze, što se očituje u slabijem porastu vinove loze i smanjenju asimilacijske

lisne površine. Oštećenja, koja nastaju kao posljedica visokih temperatura, očituju se simptomima na mladima, lišću i grozdovima, a nastale ožegotine lista nerijetko imaju za posljedicu nekrozu i defolijaciju lista u zoni grožđa. Na grožđu, koje je direktno izloženo štetnom utjecaju visokih temperatura bez lisne zaštite, pojavljuju se ožegotine na bobicama, koje venu, a uz česti vjetar pojačano je isparavanje i evapotranspiracija iz tla i biljke. Sušno razdoblje utjecalo je i na početak ranije berbe grožđa.

S obzirom na okolnosti, vinogradari su zadovoljni urodom, kako kvalitetom grožđa tako i prinosom. U trenutku berbe šećeri u graševini iznosili su 70-94 °Oe, a ukupna kiselost 5,15-6,7 g/l.

Od ukupne količine proizvedenog vina 10% su crna i/ili rose vina, dok je 90% bijelih vina. Među bijelim vinima ističu se graševina kao vodeća sorta prema zastupljenosti, te traminac kao vodeća sorta u tradiciji vinogradarstva ovog kraja, a čiji uzgoj u Iloku započinje još 1710. godine i zahvaljujući posebnostima klimatsko-pedoloških uvjeta postiže iznimne rezultate sve do danas. Među crnim vinima vodeće su frankovka i cabernetsauvignon.

Prijavljena proizvodnja grožđa i vina za vinsku godinu 2016.*

ŽUPANIJA SJEDIŠTA	GROŽĐE (t)	VINO (hl)	BROJ PODNOSITELJA
Vukovarsko-srijemska	14.234,21	97.364,44	61

* Vinska godina 2016. (01.08.2016. - 31.07.2017.)

Izvor: APPRRR, na dan 31.12.2017.

6.2. Proizvodnja stolnoga grožđa

U našoj županiji proizvodnja stolnoga grožđa slabo je zastupljena. Stolne sorte grožđa uzgajaju se na svega 10-tak ha. Klimatski uvjeti na ovom području nisu optimalni za intenzivan uzgoj stolnog grožđa.

Na području podregije Hrvatsko Podunavlje, koje obuhvaća vinogorja Srijem, Erdut i Baranja, u Vinogradarskom registru upisano je 43,76 ha vinograda zasađenih stolnim sortama grožđa. Te površine predstavljaju 15,5 % ukupnih površina pod stolnim grožđem na području Hrvatske, a od sorti stolnog grožđa najviše se uzgajaju sorte Muškat hamburg (13,2 ha), Cardinal crveni (10,35 ha) i Plemenka bijela (9,23 ha) (Izvor: "Proizvodnja stolnog grožđa"; Karoglan, Osrečak, Andabaka, Brodski).

6.3. Prerada – podrumski kapaciteti

Vinogradari i vinari na ovom području imaju adekvatne uvjete za preradu grožđa i proizvodnju i čuvanje vina. Zahvaljujući ulaganjima kroz Nacionalni program pomoći sektoru vina 2014.-2018. povećavaju se podrumski kapaciteti te grade nove odnosno dograđuju postojeće vinarije i opremaju suvremenijom opremom i strojevima. Konstantno se unapređuje kvaliteta kako procesa proizvodnje vina tako i samog proizvoda.

PROIZVOĐAČ	površina vinograda(ha)	podrumski kapaciteti(l)	godišnja proizvodnja(l)
<i>TVRTKE I POLJOPRIVREDNE ZADRUGE</i>	582,91	14.400.000	6.836.444
<i>POLJODJELSKI OBRTI I OPG</i>	950,84	3.700.000	2.900.000
UKUPNO	1.533,75	18.100.000	9.736.444

7. JESENSKA SJETVA 2017. GODINE

Struktura sjetve ozimih kultura može se promatrati na taj način da se ustvrdi da dominantno mjesto uvijek zauzima pšenica i to s oko 60 %, dok preostali dio od oko 20 % zauzimaju pivarski i stočni ječam, zatim uljana repica s 18 %, dok zob i triticalle čine tek 2 % od ukupno zasijanih površina. Iz priložene tablice može se vidjeti da uljana repica ima konstantan porast zasijanosti i da se sve više uklapa u plodored jesenske sjetve i preuzima dio koji je u prethodnim godinama pripadao pšenici. Isto tako se može reći i za stočni i pivarski ječams tim da se povećanje odnosi samo na pivarski ječam zbog dobrih i stabilnih uvjeta otkupa ove kulture. Zob i triticalle kao izrazito stočna hrana na najnižoj su razini s tek 2 % što nam govori da nema potrebe za ovom proizvodnjom iz već poznatog razloga, a taj je da nam je stočarstvo na vrlo niskoj razini.

Temeljem višegodišnjeg iskustva i praćenja jesenske sjetve procjenjujemo da površine ovogodišnje jesenske sjetve odstupaju za oko 5.000 hektara u odnosu na prethodnu godinu. Pretpostavlja se da je najveće povećanje bilo kod pšenice, zatim uljane repice i nešto kod pivarskog ječma. Kao glavni razlog tomu smatra se plodored kod pšenice, a stabilizacija prinosa i otkupnih cijena kod pivarskog ječma i uljane repice.

Prikaz strukture jesenske sjetve ozimih usjeva

red. broj	kultura	zasijano po godinama									
		2013.		2014.		2015.		2016.		2017. procjena	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	pšenica	32.298	77,63	31.962	73,92	33.089	69,26	24.610	58,17	28.600	60,38
2.	pivski ječam	5.523	13,27	6.676	15,44	8.221	17,21	9.029	21,34	9.500	20,05
3.	stočni ječam										
4.	triticalle	514	1,24	671	1,55	764	1,60	601	1,42	550	1,16
5.	zob	864	2,08	823	1,91	256	0,54	217	0,52	220	0,46
6.	uljana repica	2.406	5,78	3.104	7,18	5.446	11,39	7.850	18,55	8.500	17,95
	UKUPNO	41.605		43.236		47.776		42.307		47.370	

Izvor : Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, procjena Odjela

Kako smo prethodno već spomenuli i obrazložili klimatske uvjete u ljetnim mjesecima koji su bili iznadprosječni po izostanku padalina i ekstremno visokim temperaturama, a one su ujedno pogodovale ranijem skidanju soje i suncokreta tako da je došlo do stvaranja dobrih preduvjeta za kvalitetnu obradu tla i pripremu sjetvenih površina, može se reći da je sjetva uljane repice obavljena u optimalnom roku. Nakon toga su došle potrebne količine padalina tako da je nicanje bilo zadovoljavajuće, ako ne i idealno. Ove godine su kasniji rokovi sjetve imali nešto više problema s nicanjem tako da su ti sklopovi nešto slabiji. Nastavak padalina u 10. mjesecu samo je pospješio rast i razvoj već poniklih biljčica uljane repice tako da su sklopovi sasvim dobri i obećavajući. Sjetva uljane repice je jedna od najzahtjevnijih jer izrazito ovisi o pripremi tla, sačuvanoj vlazi iz prethodnog razdoblja i padalinama koje slijede nakon sjetve. Što se tiče uzrasta i stanja uljane repice s kojim je ušla u zimski period može se reći da je zadovoljavajuće s tim da je dio zasijanih površina u prvim rokovima sjetve ušao u zimu prebujan zbog klimatski dobre jeseni, a kasnije i blage zime. Srećom zima nije bila jaka pa su usjevi uljane repice dobro podnijeli niske zimske temperature te je sklop biljaka ostao nedirnut tako da će proljeće uljana repica dočekati u dobroj kondiciji i spremna za vegetaciju i ostvarivanje kvalitetnih prinosa.

Iz istih razloga je i sjetva pšenice najvećim dijelom obavljena u optimalnim agrotehničkim uvjetima i sjetvenim rokovima. Nakon obavljene sjetve u optimalnim uvjetima, količine i raspored padalina je bio tako dobar da se može reći da su uvjeti za

sjetvu i porast pšenice bili na razini idealnih. Kada se tu pridodaju i zadovoljavajuće temperature koje su pogodovale nicanju onda možemo konstatirati da je sjetva uspješno obavljena.

Tijekom sjetve je bila osigurana dovoljna količina kvalitetnog sjemena od strane sjemenarskih kuća, no potrebno je spomenuti da je još uvijek prisutno dosta domaćeg sjemena iz vlastite proizvodnje koje nije doručeno i zaštićeno od bolesti i štetnika. Na ovu pojavu je značajno utjecala niska otkupna cijena merkantilne pšenice kojoj je „kumovao“ Kodeks o otkupu žitarica i uljarica, a s druge strane preskupa sjemenska roba koja je i upitne kvalitete kod pojedinih sjemenarskih kuća.

Što se tiče ulaska pšenice kao usjeva u zimu, možemo reći da se gotovo sva pšenica nalazila u zadovoljavajućoj kondiciji te je mogla podnijeti niske temperature i jače izmrzavanje. Pšenice koje su sijane iza optimalnih rokova, a to znači u 11. mjesecu nemaju problema sa sklopom i kondicijom jer su uspjele na vrijeme proći kroz sve faze razvoja potrebne za kvalitetno prezimljavanje.

Na kraju se može zaključiti da su gotovo sve zasijane površine pod pšenicom i ostalim jesenskim kulturama u zadovoljavajućem stanju. Ako u preostalom vegetacijskom razdoblju budu vladali povoljni klimatski uvjeti i budu se primijenile potrebne agrotehničke mjere ova će godina biti jedna od obećavajućih po pitanju prinosa i kvalitete. Za ostvarenje vrhunskih rezultata biti će potrebni izuzetno povoljni klimatski uvjeti i optimalne padaline koje se u pravilu ne poklope s potrebama biljaka u fazama razvoja koje definiraju vrhunske rezultate.

8. POJAVNOST GMO I BILJNIH BOLESTI

Jedan od prioriteta Hrvatske poljoprivredne politike je očuvanje njene bioraznolikosti i biosigurnosti što je izravno ili neizravno regulirano novim zakonima. Dva najznačajnija zakona koja izravno pokrivaju područje GMO-a su Zakon o GMO (NN 70/05) i Zakon o hrani (NN 46/07) koji pokriva područje hrane i stočne hrane.

Opredjeljenje poljoprivredne politike Hrvatske je usmjereno ka proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s dodatnom vrijednošću – ekološki i autohtoni proizvodi koji nose jednu od oznaka zemljopisnog porijekla. S obzirom na to, u Hrvatskoj nije moguće uspostaviti korelaciju uzgoja konvencionalnih i GMO usjeva, a da ne dođe do kontaminacije poljoprivrednih kultura koje nisu GMO.

Iako je u Hrvatskoj GMO zabranjen na tržište se mogu staviti proizvodi koji sadrže genetski modificirane organizme dopuštene u EU i na njima mora biti označeno da sadrže GMO (osim ako je udio ispod 0,9 %).

U EU je dopušteno 37 biljnih GMO vrsta dok GMO hrana životinjskog porijekla nije dopuštena. Uzgaja se samo 1 vrsta GM kukuruza (MON810) – raste u 5 država članica na oko 180 000 ha. Uz postojeće zakone o GMO, prema direktivi 2015/412 koja je stupila na snagu 01. travnja 2015. godine, zemlje članice su mogle tražiti izuzeće za cijeli ili dio svog teritorija od primjene zakona kojim je ranije dopušten ulazak GMO – a na razini EU – a. Hrvatska je uz još 18 zemalja to iskoristila čime je dodatno potvrđen stav protiv GMO. U razdoblju od 2010. do 2014. godine u inspekcijskom postupku radi određivanja mogućeg sadržaja GMO – a iz domaće proizvodnje, unosa iz EU – a i uvoza iz trećih zemalja uzeto 250 uzoraka sjemena od čega 43 uzorka sjemenske šećerne repe, 122 uzorka sjemenskog kukuruza, 34 uzorka sjemenske soje, 17 uzoraka sjemenskog suncokreta i 37 uzoraka sjemenske uljane repice. U nijednom od njih nije utvrđen GMO. U 2015. godini zbog ostvarivanja prava na zelena plaćanja zasijano je i do 40 % više soje, pa se na otkupnim mjestima kontroliralo uzorke soje na GMO. Također se provodio i monitoring od strane inspekcija i HZJZ.

Županija se opredijelila za razvijanje ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje i ruralnog turizma, radi očuvanja i promidžbe prirodnih vrijednosti, te očuvanja Županije prirodnom i slobodnom od GMO-a. Stoga je još 16. lipnja 2010. godine Županijska skupština donijela odluku o zabrani sijanja, stavljanja u proizvodnju i promet GMO (genetski modificiranih organizama) na cijelom području Vukovarsko-srijemske županije s osnovnom svrhom zaštite građana i potrošača, zaštite prirode, ali i razvoja ekološke poljoprivredne proizvodnje koja skrbi o prirodnom okolišu i očuvanju biološke raznolikosti.

Što se tiče biljnih bolesti u ratarstvu, a tu se prvenstveno misli na smrdljivu snijet, imamo spoznaju da se smrdljiva snijet ponovno počela pojavljivati sporadično. Uzrok ovoj pojavi je dobro poznat, a to je korištenje nedeklariranog sjemena (tzv. tavanuše) i uzak plodored. Bolest je karantenska i vrlo opasna za ishranu stoke i ljudi pa bi njezino širenje moglo izazvati osim zdravstvenih problema i velike ekonomske štete jer se sve zaražene količine moraju uništiti.

U voćarskoj proizvodnji nema značajne pojavnosti karantenskih bolesti, osim u ekstenzivnim starim nasadima i to pojedinačno, a bolest se zove bakterijska palež lista koju uzrokuje bakterija *Erwinia amylovora*.

8.1. Zlatna žutica vinove loze

Zlatna žutica vinove loze (*Flavescencedoree*) jedna je od najdestruktivnijih i najštetnijih bolesti vinove loze u Europi. U vinogradima u kojima se pojavi brzo se širi i vrlo brzo poprima razmjere epidemije, pričinjavajući velike štete u gubitku grožđa ali i trajnom gubitku zaraženih trsova. Upravo zbog toga zlatna žutica je karantenska bolest čije je širenje u Hrvatskoj potrebno spriječiti.

Pojava ove bolesti za sada je ograničena samo na pojedina vinogorja. Prvi nalaz zlatne žutice vinove loze u Republici Hrvatskoj potvrđen je 2009. godine u Vivodini, Karlovačka županija. Do kraja 2016. zlatna žutica je nađena u vinogradima Istarske županije, Karlovačke, Zagrebačke, Koprivničko-križevačke, Sisačko-moslavačke, Bjelovarsko-bilogorske, Varaždinske, Krapinsko-zagorske, Međimurske i Vukovarsko-srijemske županije.

Zbog intenzivnog širenja zlatne žutice i trajnih gubitaka zaraženih trsova Ministarstvo poljoprivrede propisalo je Naredbu o poduzimanju mjera za sprečavanje širenja i suzbijanje zlatne žutice vinove loze (NN 46/2017). U zaraženom području u skladu s Naredbom potrebno je provoditi odgovarajuće fitosanitarne mjere koje imaju za cilj sprečavanje širenja odnosno iskorjenjivanje bolesti. Ministarstvo poljoprivrede pripremi je i Akcijski plan za suzbijanje i sprečavanje širenja zlatne žutice vinove loze za 2017. godinu. Kad se laboratorijskom analizom potvrdi zaraza uzročnikom zlatne žutice vinove loze ministar poljoprivrede određuje demarkirano područje Odlukom o određivanju demarkiranih područja u kojima se provode mjere sprečavanja širenja i suzbijanja štetnog organizma (NN 51/2017). Popis katastarskih čestica u demarkiranim područjima objavljen na stranicama Ministarstva poljoprivrede.

Uzročnik zlatne žutice je fitoplazma, jednostanični bakterijski organizam koji živi i razmnožava se u provodnom sustavu biljaka (floemu). Epidemijsko širenje uzrokuje za sada jedini poznati vektor ove bolesti – američki cvrčak (*Scaphoideustitanus*). Taj se kukac hrani sišući sokove iz floemskog tkiva vinove loze, pri čemu usvaja fitoplazme i prenosi na okolne zdrave trsove.

Simptomi zlatne žutice postaju vidljivi od kraja lipnja i uočavaju se do kraja vegetacije. Rubovi lišća se uvijaju prema naličju tako da list poprima kopljasti izgled, nepravilno žuti kod bijelih sorti odnosno crveni kod crnih sorti grožđa, postaje krt te se kod stiskanja rukom drobi. Cvat se ponekad potpuno osuši, a ako se simptomi pojave nakon cvatnje grozd vene. Mladice početkom jeseni ne odrvenjavaju već ostaju zelene.

Bolest se širi zaraženim sadnim materijalom i vektorom – američkim cvrčkom.

Iskorjenjivanje i sprečavanje širenja zlatne žutice moguće je jedino iskrčivanjem trsova koji pokazuju simptome zaraze, te suzbijanjem američkog cvrčka. Posjednici vinograda dužni su ukloniti i uništiti zajedno s korijenom sve zaražene trsove, cijepove i matične trsove za koje je laboratorijskom analizom potvrđeno da su zaraženi zlatnom žuticom, a bez prethodne analize iskrčiti i uništiti s korijenom sve trsove i matične trsove koji pokazuju simptome zaraze. Ako više od 20% trsova u vinogradu pokazuje simptome ove bolesti, potrebno je dodatno uzimanje uzoraka te slijediti preporuke stručnjaka Zavoda za zaštitu bilja. Zabranjeno je premještanje sadnog materijala van zaraženog područja, a obavezno je krčenje zapuštenih vinograda i pavitine bez prethodnog potvrđivanja prisutnosti fitoplazme laboratorijskom analizom. Vinogradari su dužni pratiti pojavu simptoma na vinovoj lozi, te postavljati žute ljepljive ploče u vinograde krajem lipnja radi praćenja prisutnosti američkog cvrčka.

Prema podacima Hrvatske poljoprivredno-šumarske savjetodavne službe Vukovarsko-srijemske županije tijekom protekle godine zaraza je zamijećena samo na pojedinačnim trsovima u nekoliko vinograda, koji su zatim iskrčeni i uništeni. Obavljen je pregled fitosanitarnog inspektora, nakon čega nije bilo daljnjih uputa za dodatna iskrčivanja, niti je zabilježena zaraza u većim razmjerima u pojedinim vinogradima.

8.2. Projekt Dunav soja

„DUNAV SOJA“ je međunarodna organizacija sa sjedištem u Beču, osnovana 2012. godine s glavnim ciljem promidžbe održivog GMO free uzgoja u Europi.

19.1.2013. u Berlinu je potpisana deklaracija Dunav Soja koju su uz Hrvatsku potpisale i druge zemlje dunavske regije – Njemačka, Austrija, Bavarska, Mađarska, Slovenija, BiH i Srbija. Zbog povećane potražnje cilj deklaracije je povećati proizvodnju GMO free soje u Europi, a želja je da se razina proizvodnje soje poveća sa dosadašnjih 3 % obradivih površina u Europi na više tako da bi u okviru projekta bilo zasijalo 1,8 milijuna ha. Na taj način bi se smanjila ovisnost o uvozu u kojem prednjači najviše uvoz iz Brazila, Argentine i SAD (čak 70 %) i to većinom GMO soja.

Udruženje Dunav soja danas okuplja 170 članova – od poljoprivrednih proizvođača do velikih trgovačkih lanaca. Projekt i deklaraciju u Hrvatskoj je podržala i HGK, kao i Poljoprivredni institut Osijek, BC instut, Agrokori i Tvornica ulja Čepin.

Tvrtka Seges iz Županje uključena je u projekt od samog početka. Prvi su dobili Certifikat kvalitete „ Dunav Soja“. Organiziraju proizvodnju soje na 3.000 ha sa 100 – tinjak proizvođača. Svu količinu soje plasiraju na zapadno tržište i na tom tržištu uspiju dobiti nešto veću cijenu. Soja se za Seges trenutačno prerađuje u Mađarskoj, ali uz pomoć EU fondova planiraju izgradnju vlastitih postrojenja za preradu.

9. ELEMENTARNE NEPOGODE U 2017. GODINI

Poljoprivredne površine županije u 2017. godini zahvatile su tri elementarne nepogode koje je temeljem prijedloga Županijskog povjerenstva za procjenu šteta od elementarnih nepogoda proglasio Župan Vukovarsko – srijemski i to:

	OPĆINA/GRAD	ELEMENTARNA NEPOGODA	IZNOS ŠTETE U KN
1.	Općina Lovas, Općina Tompojevci	tuča (proglašena 29.05.2017.)	3.429.682,97
2.	Općina Babina Greda	olujni i orkanski vjetar (proglašena 29.06.2017.)	6.575.161,05
3.	Grad Ilok, Grad Vukovar, Grad Županja, Grad Otok, Općina Andrijaševci, Općina Babina Greda, Općina Bogdanovci, Općina Borovo, Općina Bošnjaci, Općina Cerna, Općina Drenovci, Općina Gradište, Općina Gunja, Općina Ivankovo, Općina Jarmina, Općina Nuštar, Općina nijemci, Općina St. Mikanovci, Općina Tordinci, Općina Vrbanja, Općina Privlaka, Općina Vođinci, Općina Markušica, Općina Negoslavci, Općina Štitar	suša (proglašena 04.09.2017.)	200.445.267,4 6
4.	Općina Trpinja	suša (proglašena 02.10.2017)	7.661.745,58
	Ukupno		218.111.857,0 6

Kako je do sada u više navrata spominjano, ova godina je imala izuzetno krizno razdoblje tijekom ljetnih mjeseci te je iz tog razloga i proglašena elementarna nepogoda od suše i ekstremno visokih temperatura. Kao što se i dosada pokazivalo kritični periodi za elementarnu nepogodu su ljetni mjeseci i što se tiče pojavnosti ledotoče i olujnog nevremena i što se tiče suše te je u tom periodu proglašeno 3 elementarne nepogode s ukupno procijenjenom štetom od 218.111.857,06 kuna.

U tablici koja slijedi vidljivo je da za 2015. i 2016. nije bilo isplata iz državnog proračuna što se desilo i u 2012. godini pa se može reći da je ova pojava neisplate postala učestala. Krajem 2017. Odobrena su sredstva za isplatu šteta od elementarnih nepogoda na razini čitave RH po već poznatim kriterijima s kojima pojedini oštećenici i nisu bili baš zadovoljni jer se isplaćivala šteta samo za one kulture i površine koje su pretrpjele štetu veću od 50 % što nije definirano zakonom. Naime, zakonom je propisano da štete imaju karakter elementarne nepogode ako štete na pojedinoj kulturi prelaze 30 %. Postavlja se pitanje da li uopće treba raditi proglašenja elementarnih nepogoda pogotovo ako znamo da je postojeći Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda i Metodologija za procjenu šteta od elementarnih nepogoda zastario i ne provediv u današnjim uvjetima (doneseni 1996. i 1997. godine). Ova problematika je aktualna već dugi niz godina i pokušava se naći rješenje u osiguranju usjeva kod osiguravajućih društava i subvenciji premije osiguranja od strane lokalne, regionalne i državne razine.

Najbolji primjer nefunkcionalnosti postojeće zakonske regulative pokazao se prilikom poplave koja se dogodila 2014. godine i poplavila dio županijske posavine. Metodologija procjena šteta i obrasci prijave i izračuna šteta bili su neprilagođeni stvarnim potrebama te

se štete nisu mogle kvalitetno procijeniti. Baš ta katastrofa je pokazala da se hitno mora ići u izmjenu zakonske regulative vezane za elementarnu nepogodu te ju je potrebno uskladiti i prilagoditi propisima EU kako bi se mogla povući sredstva iz europskih fondova.

Pregled elementarnih nepogoda od 2005. – 2017. godine

godina	broj prijava štete	površina na kojoj je nastala šteta u ha	vrsta elementarne nepogode	zahvaćeno područje	procijenjena šteta u kunama	isplaćena šteta iz državnoga proračuna u kunama
2005.	4.818 fizičke osobe, 98 pravne osobe	60.161	ledotuča, izmrzavanje, i olujno nevrijeme (5 EN)	cijelo područje VSŽ	146.843.005,20	75.667,00
2006.	2.307 od strane fizičkih i 71 od strane pravnih osoba	28.810	prekomjerna količina oborina (2 EN)	cijelo područje VSŽ	53.003.630,76	886.178,00
2007.	4.734 od strane fizičkih i 179 od strane pravnih osoba	80.968	suša i ledotuča (4 EN)	cijelo područje VSŽ Cerna, Bošnjaci, Markušica, Tordinci, Drenovci, Vrbanja	231.802.156,41	17.076.550,32
2008.	82 fizičke osobe	704.501 3.085 stabala voća	ledotuča (1 EN)	Bošnjaci	2.179.146,90	106.708,00
2009.	98 fizičkih osoba i 2 pravne osobe	925,5848	ledotuča (2 EN)	Tompojevci Lovas Tovarnik	5.884.742,69	142.354,00
2010.	4012 fizičkih i 170 pravnih osoba	82.934,3003	prekomjerna količina oborina i ledotuča (3 EN)	cijelo područje VSŽ	203.438.663,89	43.618.358,39
2011.	5114 fizičkih i 416 pravnih osoba	101.552,1481 1750 stabala 601.678 kg/stablu 2.133.346 kg/trsu	mraz, ledotuča i suša (8 EN)	cijelo područje VSŽ	282.204.676,29	1.040.419,11 (štete veće od 60 %)
2012.	5922 fizičkih i 302 pravne osobe	2.132.528 kg/stablu 9.386.208 kg/trsu 69.772 t/ha	mraz, ledotuča, olujno nevrijeme, suša (4 EN)	cijelo područje VSŽ	523.569.792,42	-
2013.	114 fizičkih i 2 pravne osobe	1.245,8902 136.732 kg /stablu 17.875 kg/trsu	ledotuča, olujno nevrijeme	Jarmina Markušica Tordinci	5.683.270,61	452.994,00
2014.	3.746 fizičkih i 127 pravnih osoba	72.194 60.385 stabala/trsova	poplava tuča (2 EN)	cijelo područje VSŽ Tovarnik	329.468.859,37	13.991.188,00
2015.	4.637 fizičkih i 152 pravnih osoba	342.112 stabala 700 šumskih sadnica	suša	cijelo područje VSŽ	349.576.701,89	-

2016.	587 fizičkih i 17 pravnih osoba	199.989 stabala 545.055,61	tuča, olujni i orkanski vjetar (6 EN)	Tovarnik, Tordinci, Trp inja, Borovo, Vođinci, Ja rmina, Markušica	32.757.640,36	-
2017.	3.033 fizičkih i 110 pravnih osoba	587.478 stabala 220.000 četinjača 49.774,21	tuča, olujni i orkanski vjetar, suša (4 EN)	cijelo područje VSŽ	218.111.857,06	8.686.431,00